

ӘӨЖ:37.1174

<https://orcid.org/0000-0001-5237-7318>

<https://orcid.org/0000-0002-2710-8981>

**Турсынбеков О.Ж.,\* Рахметова А.А.**

Өзін-өзі тану пәнінің мұғалімі. Оразбай атындағы №115 НОМ, Шымкент, Қазақстан

Өзін-өзі тану пәнінің мұғалімі. №102 ЖОББМ, Шымкент, Қазақстан

### **ӨЗІН-ӨЗІ ТАҢУ ЖАҒАНДАНУ КЕЗЕҢІНДЕ ҰРПАҚ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ БАҒДАРШАМЫ**

\*Автор - корреспондент: [kausar.zhappar@mail.ru](mailto:kausar.zhappar@mail.ru)

**Түйін:** Өзін-өзі тану - Қазақстанның мектептегі білім беру жүйесіндегі «Өзін-өзі тану» пәнінің дамуы мен жаһандану кезеңіндегі ұрпақтың білім беру үлгісі, ол тұжырымдамалық-әдістемелік тәсілдерді талдау негізінде әзірленеді. «Өзін-өзі тану» пәнінің өте әдістемелік жүйесі. Жаңартылған нұсқадағы «Өзін-өзі тану» адамгершілік-рухани білім беру мазмұнының құрылымдық элементтері қарастырылған. Бастауыш сыныптардағы «Өзін-өзі тану» пәнінің жаңартылған мазмұнының жеке тұлғаның гуманистік қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етіп, тұлғаның рухани өсуіне жетелейтін ерекшеліктері ашылды. Мерзімділік мынадай кезеңдерді қамтиды: дайындық және тәжірибе кезеңдері (2010 жылға дейін); жүзеге асыру (2010-2015 ж.), жаңарту кезеңі (2015 жылдан бастап) қолданысқа енгізілді. «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту тәжірибесі жүйеленген және жинақталған, кезеңдердің дамуы (эксперименттік → жүзеге асыру → жаңарту кезеңі) критерийлер бойынша салыстырылады: нормативтік құжаттардың сабақтастығы, өзгерістердің тұжырымдамалық негіздерінің қысқаша сипаттамасы, мазмұнын құрудағы жетекші идеялар, сабақтың дидактикалық құрылымын өзгерту, оқыту әдістерін өзгерту. Талдау барысында көрсеткендей, жетекші идея, пән тұжырымдамасы және оның Қазақстанда жүзеге асырылуы қоғам дамуының қазіргі кезеңінде стратегиялық және болжамдық өзекті және маңызды.

**Кілтті сөздер:** рухани-адамгершілік білім беру, өзін-өзі тану, жалпыадамзаттық құндылықтар, жаңартылған мазмұн, жобалау әрекеті.

**Кіріспе.** Өтпелі кезең деп аталатын тәуелсіздіктің алғашқы онжылдығында қазақстандық қоғамда тек адамдардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру және нарықтық экономиканың қалыптасу жағдайларына бейімдеу міндеті ғана басым орындалды. Тәжірибеде қоғам мен білім беру жүйесінің тәрбиелік функциясына немқұрайлылықпен қарау руханияттың жетіспеушілігінің, тұтыну культінің өсуіне көп әсер етті, азаматтардың патриотизмінің төмендеуіне және отбасындағы жаттыққа әкелді [1,206]. Бұл драмалық шындықтар егемен елдің сұранысына сай білім берудің ұлттық үлгісін жасаудың өзекті қажеттілігін айқындап берді. Жаңа тарихи жағдайда ең алдымен гуманистік ұлттық мұраттарды, халық бірлігін, отбасы мен жеке тұлға құндылықтарын сақтауды қамтамасыз ету қажет болды.

Қазақстандық білім беру қоғамының әлеуметтік тапсырысы бойынша бірінші Президент Н.Ә. Назарбаевтың бағдарламалық нұсқауларымен айқындалып, ел болашағының бейнесін «адамның жеке басы мен бостандығы құрметтелетін барынша мүмкіндіктер қоғамы» деп белгіледі. «Әрбір адамның ар-намысы, абыройы мен беделі жоғары адамгершілік, этикалық нормалар мен рухани құндылықтар бар жерде бағаланады» [4].

Оқу-тәрбие процесінде тұлғаны үйлесімді дамыту міндетін әлемдік және ұлттық мәдениеттің озық үлгілерін құндылықтық тұрғыдан дамыту арқылы ғана шешуге болатыны белгілі болды, өйткені білім берудің сапалы болуы, оның дамуын қамтамасыз ететін дәрежеде. жеке тұлғаның дүниетанымы мен мінез-құлық нұсқаулары.

Осындай жағдайда бірінші ханым Сара Алпысқызы өскелең ұрпақты адамгершілік-рухани тұрғыдан дамыту мақсатында «Өзін-өзі тану» атты ауқымды білім беру бағдарламасын қолға алды. Идея авторы алғашында даналықтың шыңы - Махаббатта, ал бақыттың сыры - адамның өзін тануында, оның өмірде бақыт пен табысқа жетудегі шексіз

мүмкіндіктерін ашуында деп сенген. «Өзін-өзі тану» бағдарламасын тестілеу экспериментінің басталуы жаңа мыңжылдықтың басымен тұспа-тұс келгені терең символдық. Мәдениеттанушылардың пікірінше, осы кезден бастап дүниежүзілік тарихта «антропоцентристік типтегі мәдениет» деп аталатын жаңа кезең басталды. Бұл кезеңнің мазмұны адамның мәнін және оның қоршаған дүниедегі орнын құнды түсінуді қамтиды.

Осы орайда 2001 жылы Қазақстан Республикасының Бірінші ханымы Сара Алпысқызы Назарбаеваның бастамасымен қолға алынған «Өзін-өзі тану» адамгершілік-рухани білім беру бағдарламасының рөлі мен маңызын бағаламау мүмкін емес. «Өзін-өзі тану» бағдарламасы адамның өзіне жол табуға, ең жақсы қасиеттерін ашуға, биік «Мен» және әрқашан адам болып қалуға көмектеседі» - бұл сөздер «Өзін-өзі тану» идеясының авторына тиесілі».

### **Негізгі бөлім**

Жаһандану жағдайында әр елдің өзгеруі мен дамуы үшін жаңа күштер, жаңа идеялар, ізгі құндылықтар қажет. Олардың барлығына жас ұрпақты дұрыс тәрбиелеу арқылы қол жеткізуге болады. Өйткені, жаһанданудың жағымсыз жақтары жастарды жарға жығуы да ықтимал. Қазіргі уақытта тәрбие беру процесі жастардың бойына жақсы қасиеттерді сіңіру ғана емес, заманның кері ықпалынан қорғауға да бағытталған. Жаһандану процесі кезеңінде уақыт ағымы жас ұрпақты қиын таңдау жасауға итермелейді. Буырқанған бұқаралық мәдениет жеке моральдық және рухани принциптерді шайып жіберіп, этикалық қағидалар жастарды рухани тәрбиелеуде бағдар бола алмай қалады. Әр елдің өз ұлттық мәдениетін нығайту, жергілікті дәстүр-салтын сақтау және жаһанданудың кері ықпалын еңсеру көптеген мемлекеттердің ішкі саяси бағытының басымдықтарына кіреді. Әрбір мәдениет бағыздан келе жатқан рухани мұрасы негізінде қалыптасады және ары қарай кеңейіп, жаңаша түрленіп отырады. [Жаһандық сын-қатерлерге](#) жауапбереотырып, әртүрлімәдениетдәстүрлері бар адамдар мен этнотоптардыңүйлесімдіжәнебейбітқатарөмірсүруінқамтамасызетудіңмаңызызор[2,390].

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Жолдауындағы 2021 жылғы 1 қыркүйектегі тапсырмасына сәйкес, биылғы жылдан бастап «Болашақ» бағдарламасы бойынша «Ғалымдар» санаты бекітілді. Ол бойынша ғылыми қызметкерлер әлемнің жетекші ғылыми-зерттеу, ақыл-ой орталықтарында тағылымдамадан өтеді. Сондай-ақ жас ғалымдарға 1000 грант тағайындалады. Сондай-ақ жас ғалымдарға арналған мемлекеттік стипендия, талантты жастарды қолдайтын «Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығы, Тұңғыш Президент - Елбасы қоры мен Кітапханасының арнайы мараптары бекітілген. Қ.Ж.Тоқаев былтыр жастарға арналған «Тәуелсіздік құрдастары» сыйлығын тағайындауды ұсынған еді [5]

БҰҰ Мыңжылдық даму бағдарламасында шешуші мәселе ретінде – жастар, олардың қалыпты тұрмысы, денсаулығы, тиімді еңбек етуі айтылған. Қазіргі уақытта дүниежүзі мемлекеттерінің 62%-ы (122 ел) жастарға қатысты ұлттық саясат жүргізіп, оны дамыту және қорғау туралы арнайы заңнама қабылдаған. Бұл мемлекеттердің көпшілігінде жастар саясатын іске асыратын мемлекеттік органдар жұмыс істейді. Қазір [әлем халқының 50%-дан астамын](#) 30 жасқа дейінгі азаматтар құрайды. Осы көрсеткіш те жаһандық деңгейде жастардың рөлі мен жастар саясатын іске асырудың мақсаттылығын көрсетеді. Қазақстанда тәуелсіздік алғаналғашқы жылдардан бастап жастар қатысты арнайы заңдар мен тұжырымдамалар қабылданып, Президенттің жанындағы және мемлекеттік органдарға қарасты жастар ісі жөніндегі кеңестер, Жастар және отбасы істері жөніндегі комитет, жергілікті әкімдіктерде жастар саясаты жөніндегі басқармалар құрылды.

ҚР Президенті Қ.Тоқаев ұсынған «Жастар кадрлық резерві» жобасы кең қолдау тауып, мемлекеттік қызметшілер қатарын жаңа толқынмен көбейді. Кадрлық резервке іріктелген 300 азаматтың 150-і орталық және жергілікті органдарда, ЖОО мен ұлттық компанияларда қызмет етеді. 2020 жылғы сайлаудың нәтижесінде ҚР Парламенті мәжілісі мен барлық деңгейдегі мәслихаттарда партиялық тізімде кемінде 30% әйелдер және 20%-ы 35 жасқа дейінгі жастар ұсынылып, қатары көбейді[5].

### **Өзін-өзі тану мұғалімінің тұлғасына қойылатын ерекше талаптар**

Өзін-өзі тану өте ерте балалық шақтан басталады, бірақ кейіннен оның мүлдем ерекше формалары мен мазмұны болады. Біріншіден, бала өзін физикалық әлемнен ажыратуды үйренеді - ол әлі оның денесіне не тиесілі және ненің жоқ екенін білмейді. Кейінірек ол өзін басқа мағынада – әлеуметтік микротоптың мүшесі ретінде жүзеге асыра бастайды. Бірақ бұл жерде де бастапқыда ұқсас құбылыс байқалады: ол әлі де болса өзін басқалардан нашар ажыратады, бұл белгілі балалар эгоцентризмінде көрінеді: баланың санасында оның өзі, мысалы, орталық болып табылады. Әлеуметтік микроәлем, ал басқалары оған «қызмет ету» үшін бар. Ақырында, жеткіншектік шақта «рухани Мен» - адамның ақыл-ой қабілеті, мінезі, адамгершілік қасиеттерін сезіну басталады [3,145]. Бұл үдеріс рухани-адамгершілік мәселелерді шешудегі ұрпақтардың жалпылама жұмысын білдіретін мәдени тәжірибе қабатын белсенді түрде игерту арқылы қатты ынталандырылады. Жасөспірімнің өмірінде бұл процесс: «мен қандаймын?», «маған не болды?», «мен қандай болуым керек?» деген сұрақтардан басталады. Дәл осы жаста «идеалды мен» - саналы тұлғалық идеал қалыптаса бастайды. Онымен салыстыру көбінесе өзіне наразылық пен өзін өзгертуге деген ұмтылысты тудырады. Міне, өзін-өзі жетілдіру осыдан басталады. Өзін-өзі жетілдіру - көптеген қырлары бар өте күрделі процесс. Кейде бұл қырлар соншалықты жұқа, дамып келе жатқан тұлға сыртқы көмексіз жасай алмайды. Мұндай көмекті «Өзін-өзі тану» пәнінен сабақ беретін жалпы білім беретін мектептердің мұғалімдері толық көлемде көрсетуде, яғни біз сіздермен біргеміз.

«Өзін-өзі тану» пәні таңғажайып пән, мұнда әрбір бала өз жүрегін тыңдап, ол шақырған жақсылық, мейірімділік жасауды ғана үйренеді. Осы жол арқылы ғана олардың әрқайсысы өмірден өз орнын таба алады. Өмір құндылықтарының осы сұлулық жолынан өткеннен кейін ғана әрбір бала Жердегі Адамның миссиясын орындай алады. Өйткені, адамның бойында руханилық, имандылық, имандылық көп болған сайын ол Адам болады. Және олардың әрқайсысы қарым-қатынаста неғұрлым сезімтал, жылы, мейірімді, нәзік болады [6, 25].

Қоршаған әлем. Өзін-өзі тану сабақтарында оқушылар өзінің «Менін» жақсы таниды, өзін-өзі бағалауды үйренеді, өзін сырттан көреді: сыртқы келбеті, ерекшеліктері мен мінез-құлқы, мінез-құлық ерекшеліктері, жеке жетістіктері мен жетістіктерін талдайды.

Сүйіспеншілік, мейірімділік, достық - өзін-өзі тану сабағында осы қарапайым сөздер жаңа мағынаға ие болады, сиқырлы болады.

Өзін-өзі тану идеялары басқа жалпы білім беретін пәндермен бірте-бірте кіріктіріледі, мұндай сабақтарда ғылымның әртүрлі салаларынан алынған білімдер өзара үйлеседі, бірін-бірі толықтырады, балалар дүниені бақылайды, салыстырады, қорытынды жасайды, танып біледі. Ал біз әлемді сүйіспеншілікпен, мейірімділікпен және сұлулықпен тану ең жақсы деп білеміз.

Бүгінгі таңда әрбір ұстаздың алдында Қазақстанның мәдени-тарихи мұрасын білетін және бағалайтын, туған жерін сүйетін, онда өмір сүруге, еңбек етуге, жаңа мәдени құндылықтарды жасауға дайын азаматты тәрбиелеу міндеті тұр. жас әрқашан сау және бақытты болу, білім алу және өсу, өмірдің даналығы мен бақытын адамзатқа қызмет етуден табу өнерін меңгереді. Олардың кім екенін, не үшін өмір сүретінін және не үшін ұмтылу керектігін түсіну. Әр бала өзін-өзі тануы керек! Білім беру дегеніміз - өмірдің қаншама қиындықтарына қарамастан, оқушы бойында биікке ұмтылуды жалықпай дамыта отырып, бала жанын жүрегінің қуатымен сусындату. Сондықтан да ұстаздың қасында - қалай өмір сүру керектігін, не үшін өмір сүру керектігін білетін, ерекше кәсіби келбетімен дараланған, әр адамның бойынан өзінің жақсылығын, болашағын көре алатын тұлға болуы маңызды. Мектебімізде «Өзін-өзі тану» курсынан сабақ беретін де осы мұғалімдер. Балаларға жүрегіңді бер, оларға ілтипат пен мейірімді бол, балалардың мәселесіне бей-жай қарама, сонда олар НАМЫС, Ар-намыс, ЖОҒАРЫ МОРАЛДЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР болатын қоғамды құра алады. билік ету.

**«Қауіпсіздік» және «ынтымақтастық» ұғымдарының «Өзін-өзі тану» пәні**

Сөзсіз. Қазіргі әлемнің қауіпсіздігінің де адамдық өлшемі бар. «Өзін-өзі тану» пәнінің арқасында студент өзін деструктивті әсерлерден сенімді қорғайтын рухани және рухани тұтастыққа ие болады. Ішкі еркіндікке, абыройға, жеке жауапкершілікке және төзімділікке ие тұлғаны тәрбиелеу әлем елдерінің қауіпсіздігі мен үйлесімді дамуының кепілі болып табылады. [7,112].

Қай заманда да адамдар рухани-адамгершілік тәрбиесін жоғары бағалаған. Қазіргі қоғамда болып жатқан терең әлеуметтік-экономикалық қайта құрулар бізді Қазақстанның болашағы, оның жастары туралы ойлауға мәжбүр етеді. Қазіргі уақытта моральдық нұсқаулар мыжылған, жас ұрпақты руханиятсыз, имансыз, агрессивті деп айыптауға болады. Сондықтан мектеп оқушыларын жеке тұлға ретінде тәрбиелеу мәселесінің өзектілігі кем дегенде төрт ережемен байланысты:

- Біріншіден, біздің қоғам білімді, адамгершілігі жоғары, тек білімі ғана емес, тұлғалық қасиеттері де жоғары тұлғаларды дайындау керек.

- екіншіден, қазіргі әлемде кішкентай адам өмір сүреді және дамып келеді, оған оң және теріс әсер етудің алуан түрлі көздері қоршалған, олар (қайнар көздер) күн сайын баланың жетілмеген интеллектісі мен сезіміне, моральдың әлі де дамып келе жатқан саласы.

- үшіншіден, білім өз алдына рухани-адамгершілік тәрбиенің жоғары деңгейіне кепілдік бермейді, өйткені тәрбие адамның күнделікті мінез-құлқын, оның басқа адамдарға деген қарым-қатынасын әр адамға құрмет пен ізгі ниетпен қарайтын тұлғаның қасиеті болып табылады. Қ.Д. Ушинский: «Адамгершілік ықпал – тәрбиенің басты міндеті» деп жазды.

- төртіншіден, адамгершілік біліммен қаруландыру да маңызды, өйткені олар кіші оқушыны қазіргі қоғамда бекітілген мінез-құлық нормалары туралы хабардар етіп қана қоймайды, сонымен қатар нормаларды бұзудың салдары немесе осы әрекеттің қоғам үшін салдары туралы түсінік береді. олардың айналасындағы адамдар.

Жалпы білім беретін мектептің алдында болып жатқан жағдайды өз бетінше бағалай алатын, өз қызметін айналасындағы адамдардың мүдделеріне сай құра алатын саналы азаматты дайындау міндеті тұр. Бұл мәселені шешу оқушы тұлғасының тұрақты рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптастырумен байланысты.

#### **Өзін-өзі тану пәнін енгізудегі жаһандық дайындық**

– Қазіргі таңда Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі жан-жақты жұмыстар атқаруда. Пәнді енгізудің нормативтік-құқықтық, ұйымдастырушылық және басқарушылық аспектілері нақтылануда, өзін-өзі тану бойынша педагогикалық кадрларды даярлау, қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру үйлестіруде және т.б.

2009 -2010жылдары «Бөбек» ұлттық ғылыми-тәрбиелеу-білім беру орталығының құрылымында «Өзін-өзі тану» үйлесімді адам дамуы колледжі ашылып, оның аясында мектепке дейінгі мекемелер үшін орта кәсіптік білім беру мамандықтары бойынша педагог кадрларды кәсіби даярлау жүзеге асырылуда. және бастауыш мектептерде жүзеге асырылды. [8,27]. «Бөбек» ұлттық ғылыми-білім беру орталығының ұсынысы бойынша 2009 жылы бакалавриат, магистратура және докторантура (PhD) мамандықтарының жіктемесіне «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» жаңа мамандығы енгізілді. Бұл Қазақстандағы мұғалімдер білімін реформалау үдерісіндегі маңызды қадам.

Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінің базасында бакалавриат бойынша осы мамандық бойынша мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты әзірленді, магистратура мен докторантураның нормативтік-әдістемелік құжаттамасын әзірлеу аяқталуда.

Мерзімділік мынадай кезеңдерді қамтиды: дайындық және тәжірибе кезеңдері (2010 жылға дейін); жүзеге асыру (2010-2015 ж.), жаңарту кезеңі (2015 жылдан бастап) қолданысқа енгізілді.

#### **Білім беру бағдарламасын эксперименттік тестілеу нәтижелері**

Экспериментке қатысқан ғалымдар, әдіскерлер, практиктер балалар мен оқушыларды

адамгершілік-рухани дамыту жобасына қатысқандарын мақтан тұтады. Ал еліміздің білім беру жүйесіне «Өзін-өзі тану» пәнінің енгізілуі мемлекеттің кадрлық әлеуетін табысты дамытуға септігін тигізетініне сенімдіміз. Қуатты Қазақстанға мықты тұлғалар керек. Ұзақ уақыт бойы және қатысушыларды қамтуда кең тәжірибе балалар мен студенттерді адамгершілік және рухани тәрбиелеуде оң тәжірибе жинақталғанын сенімді түрде көрсетті. Мұғалімдер базалық сайттардың тәжірибесіне сүйене отырып, өзін-өзі танудың арқасында оқушылардың ең жақсы қасиеттері мен шығармашылық қабілеттерінің дамып, адамның ішкі жан дүниесін тану арқылы өзін-өзі қабылдаудың оңтайлы қалыптасуына және бар екеніне көз жеткізе алды. адамның ең жоғары тағдырын түсіну. Ар-намыс пен абыройды бағалай білуге, жаңалыққа ашық болуға, ұлттық және жалпыадамзаттық мәдениетті дамытуға, материалдық байлыққа ғана емес, рухани байлыққа да ұмтылуға үйренеді. [9, 25].

### **Қорытынды**

Қорытындылай келе, 20 жылға жуық даму тарихында «Өзін-өзі тану» пәнінің әдістемелік жүйесінің дамуындағы анықталған тенденцияларға тоқталайық: - жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде баланың рухани-адамгершілік дамуын нығайтуға бағыт-бағдар беру. адами құндылықтар; - білім беру мазмұнының философиялық рефракциясынан нақты психологиялық және тағы да қазіргі кезеңде жаңа деңгейде – философиялық интегративті түсінуге көшу; - «Өзін-өзі тану» пәнінің мазмұнын таңдаудың тұжырымдамалық тәсілдерін жаңарту; - «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту әдістемесін жаңарту. Жаңа буынның «Өзін-өзі тану» оқулықтарының мазмұнында мынадай ерекшеліктерді байқауға болатынын атап өткен жөн: - өмірді рухани түсіну, құндылықтарды түсіну және қабылдау құрамдас бөлігі нығая түседі, өйткені олар енгізілгендіктен Оқыту процесіндегі жалпыадамзаттық құндылықтар жеке тұлғаның гуманистік қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді және тұлғаның рухани өсуіне әкеледі. Жеке адамның кемелдікке ұмтылуы оның ізгі қасиеттерде өсуін білдіреді; - ұлттық құраушы күшейді, өйткені адамгершілік-рухани тәрбие ұлттық мәдениет призмасы арқылы жүзеге асырылуы тиіс; - оқу материалы оқушылардың жобалық әрекеттері арқылы жүзеге асырылатын белсенділік тәсіліне негізделеді; - шығармашылық тапсырмалар тәжірибеге бағытталған; - адамгершілік-рухани әңгімелесу барысында студенттердің жеке тәжірибесіне жүгіну, өйткені қойылған сұрақтардың негізгі мақсаты студенттердің адамгершілік-рухани қасиеттерін, олардың белгілі бір жағдайға қатынасын анықтау болып табылады; - студенттің жобалық іс-әрекетке қатысуы негізінде «өту» сапалы бағасы қойылады.

### **Әдебиеттер тізімі:**

- 1.Альмухамбетов Б.А. Нравственно-духовное образование «Самопознание» как фактор гуманизации общества. / Сборник материалов Республиканской научно-практической конференции «Человек в мире и мир человека: теория и практика самопознания». (Алматы, 24 декабря 2007 г.). Алматы: ННПООЦ «Бобек», 2007. 206 с.
- 2.Бейсенбаева А.А.Гуманизация образования старшеклассников на основе межпредметных связей: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Алматы, 1996. 390 с.
- 3.Мукажанова Р.А. Педагогические условия гуманистически направленного воспитания старшеклассников (на материалах прикладной экономики): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Алматы, 2006. 145 с
- 4.Назарбаев Н.Ә. (2012). «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1200002050> (қаралған уақыты: 03.12.2020).
- 5.Послание Президента К.Ж.Токаева от 1 сентября 2021 года. <https://stan.kz/tokaevtin-tapsirmasi-bolashak-bagdarlamasina-kanday-ozg-359193/>
- 6.Омарова, Г. А. Духовно-нравственное воспитание студентов вузов на основе общечеловеческих ценностей: автореферат дис. ... / Г. А. Омарова. Алматы: ЦКО Сервис,

2010. 25 с.

7. Образовательная программа «Самопознание» как технология личностного развития учащихся: Учебно-методическое пособие / Разработчики: Б.Б. Джакубақынов, кандидат педагогических наук, доцент Кудышева Б.К. Алматы, 2012. 112 с.

8. Философия в духовном развитии человека на пороге третьего тысячелетия / Науч. рук. А. Г. Косиченко // Институт философии и политологии МОН РК. Алматы, 2002. С. 27.

9. Путеводитель по экспериментальному образовательному проекту «Самопознание»: монография / Министерство образования и науки, ННПООЦ «Бобек». Алматы, 2005, 25 с.

**Аннотация:** Самопознание образовательный модель поколения в период глобализации и развития предмета «Самопознания» в школьном образовании Казахстана, который разработан на основе анализа концептуальных и методических подходов, самой методической системы предмета «Самопознания». Рассмотрены структурные элементы содержания нравственно-духовного образования «Самопознание» обновленного варианта. Выявлены особенности обновленного содержания предмета «Самопознание» в начальных классах, которые способствуют формированию гуманистических качеств личности и ведут к духовному росту человека. Периодизация включает этапы: подготовительный и экспериментальный этапы (до 2010 г.); внедренческий (2010-2015 гг.), этап обновления (с 2015). Систематизирован и обобщен опыт преподавания предмета «Самопознание», проведено сравнение развития этапов (экспериментальный → внедренческий → этап обновления) по критериям: преемственность нормативных документов, краткое описание концептуальных основ изменений, ведущие идеи построения содержания, изменение дидактической конструкции урока, изменение методики преподавания. Анализ показал, что ведущая идея, концепция предмета и ее реализация в Казахстане стратегически и прогностически актуальны и значимы на современном этапе развития общества.

**Ключевые слова:** духовно-нравственное образование, самопознание, общечеловеческие ценности, обновленное содержание, проектная деятельность.

**Abstract:** Self-knowledge is an educational model of a generation in the period of globalization and the development of the subject of "Self-knowledge" in the school education of Kazakhstan, which is developed on the basis of an analysis of conceptual and methodological approaches, the very methodological system of the subject of "Self-knowledge". The structural elements of the content of the moral and spiritual education "Self-Knowledge" of the updated version are considered. The features of the updated content of the subject "Self-knowledge" in the primary grades, which contribute to the formation of humanistic qualities of the individual and lead to the spiritual growth of a person, are revealed. Periodization includes stages: preparatory and experimental stages (until 2010); implementation (2010-2015), renewal stage (since 2015). The experience of teaching the subject "Self-Knowledge" is systematized and summarized, the development of stages (experimental → implementation → renewal stage) is compared according to the criteria: continuity of normative documents, a brief description of the conceptual foundations of changes, leading ideas for building content, a change in the didactic structure of the lesson, a change in teaching methods. The analysis showed that the leading idea, the concept of the subject and its implementation in Kazakhstan are strategically and prognostically relevant and significant at the present stage of society development.

**Key words:** spiritual and moral education, self-knowledge, universal values, updated content, project activities.